

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 3079 від 18.02.2020
Народний депутат України
Н. Шуфрич

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до частини восьмої статті 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» щодо забезпечення свободи слова та вираження поглядів»

Законопроектом пропонується внести зміни до ч. 8 ст. 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (далі – Закон), згідно з якими виключається відповідальність телерадіоорганізації за бездіяльність працівників щодо припинення закликів до насильницької зміни конституційного ладу України, розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, пропаганди винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, фізичного або майнового стану, соціального походження, що транслиуються, поширюються, розповсюджуються без попереднього запису та містилися у виступах, репліках осіб, які не є працівниками відповідних телерадіоорганізацій.

Згідно з п. 2 пояснювальної записки до законопроекту його завданням є «удосконалення законодавчої бази та усунення недоліків законодавчого регулювання питань, пов'язаних із діючим правовим механізмом забезпечення обмеження свободи, вираження своїх поглядів і висловлювань під час прямих ефірів на телеканалах».

Головне управління, розглянувши законопроект, висловлює щодо його змісту наступне.

1. Право на свободу вираження поглядів захищається Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950, у ст. 10 якої встановлено: «кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів». У ч. 2 ст. 10 Конвенції визначено, що ця свобода може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для

захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Протидії мові ворожнечі приділена значна увага в роботі структурних підрозділів ООН. Зокрема, на засіданні Генеральної Асамблеї ООН від 11.01.2013 у доповідь Верховного Комісара ООН з прав людини включено План заходів з протидії мові ворожнечі¹ (далі – Рабатський план заходів). Згідно із п. 35 Рабатського плану заходів відповідальність за протидію мові ворожнечі пропорційно покладається на державу, суспільство та медіа. У Рабатському плані заходів, а також в Камденських принципах свободи висловлювань та рівності² (підготовлені у співпраці представників ООН та неурядової міжнародної організації «Стаття 19» та інших організацій та експертів, Лондон грудень 2008 року, лютий 2009 року) відзначається значення медіа щодо впливу на свободу висловлювань.

Статтею 34 Конституції України встановлюється, що кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя (ч.ч. 1, 3).

Частиною 8 ст. 72 Закону передбачено, що «у разі якщо заклики до насильницької зміни конституційного ладу України, розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, пропаганди винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, фізичного або майнового стану, соціального походження трансливалися, поширювалися, розповсюджувалися без попереднього запису та містилися у виступах, репліках особи, яка не є працівником телерадіоорганізації, телерадіоорганізація не несе відповідальності за ці порушення, *крім випадків, коли працівниками телерадіоорганізації не було вжито заходів щодо припинення правопорушення у прямому ефірі*».

Аналізуючи зміст зазначених приписів, Головне управління визнає специфіку прямого ефіру - як процесу безпосередньої передачі телевізійного чи радіосигналу з місця проведення запису в ефір. Така специфіка обумовлює особливості роботи працівників відповідних телерадіоорганізацій щодо необхідності оперативно оцінити, чи дійсно у діях запрошеної особи є ознаки відповідного правопорушення, передбаченого Законом та здійснити заходи щодо його припинення.

¹ URL: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/SeminarRabat/Rabat_draft_outcome.pdf

² URL: <https://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/the-camden-principles-on-freedom-of-expression-and-equality.pdf>

Зважаючи на значення та роль засобів масової інформації у формуванні спільної думки, порядку денного, чинні положення ч. 8 ст. 72 Закону виглядають виваженими.

2. Звертаємо увагу на дотримання правил юридичної техніки при внесенні змін до закону. У поданому на розгляд законопроекті пропонується викласти ч. 8 ст. 72 Закону в *новій редакції*, проте з неї тільки вилучаються певні слова в абз. 11.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: О. Макаренко, Т. Ткач

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01

Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/205931 від 09.11.2020

257265